

De oude binnenstad aangevreten

De schrijver van het artikel „Sluipmoord op oude panden” in ons maandblad van maart 1971 heeft zeer juist gedaan door te signaleren dat er zo veel waardevolle panden in de binnenstad van Utrecht worden weggebroken, waar dat voorkomen had moeten worden. Hij geeft er ook de oorzaken van aan: het ontbreken van een uitgebreide Monumentenlijst, die trouwens voor Utrecht nog steeds niet definitief is vastgesteld, en de singeldemping, die de woekerende werking der slooppartijen geweldig bevordert.

Inderdaad, dit laatste is een funeste daad geweest. Het is afschuwelijk te bedenken dat dank zij de singeldemping nog meer verkeer wordt aangetrokken, met alle uitlaatgassen en lawaai van dien. M.i. behoort een wijk met een woon-, winkel- en recreatiefunctie juist een plek te zijn waar men nog frisse lucht kan inademen, en waar een menselijke lach of een snik niet door intens lawaai wordt gesmoord. En de leefbaarheid wordt er zeker niet door bevorderd wanneer onproportionele monumentaliteit de harmonieuze verhoudingen binnen de singels komt verstoren, nu er geen markante afscheiding tussen oud en nieuw meer is. Oprukkende hoogbouw drukt de mens helemaal weg. Hadden de beleidbepalers van Utrecht zich maar het standpunt eigen gemaakt dat in september 1965 door de toenmalige redactie van het maandblad „Oud Utrecht” naar voren werd gebracht, dat singeldemping uit den boze is, omdat zij de weg baant voor zg. noodzakelijke opruiming van andere gedeelten van de binnenstad, zodat het karakter van de oude stad steeds verder wordt aangetast.

Een stuk singel is nu gedempt en reeds wordt in het oude centrum ruimte gemaakt om straks gemakkelijk door het nieuwe geënterd te kunnen worden. Laten we verder gaande breekpartijen uit alle macht tegengaan! Om iets te bereiken, zal aan zeker twee voorwaarden voldaan moeten worden. Er zal een structurele openbaarheid tot stand gebracht moeten worden inzake beleid en beleidstukken betreffende de modernisering van Utrecht. Alleen als wij metterdaad bij alle fasen van de beleidsvorming de bestaande informatie kunnen verwerven, zal het mogelijk zijn dat beleid naar eigen visie om te buigen. Gebrek aan openbaarheid is één van de oorzaken van de gestaag verder vretende slooppartijen.

Ten tweede valt er een mentaliteitsverschuiving te constateren, die de stimulators van nieuwbouw in oude steden in de kaart speelt. Vlak nadat de

schrijver van genoemd artikel de verschrikkelijke gevolgen van de singeldemping heeft laten zien, schrijft hij dat het irrealistisch zou zijn alle saneringen en veranderingen à bout portant af te wijzen: „uitsluitend van kloostermoppen bouw je een museum en geen moderne stad die behalve historisch geïnteresseerden ook zakenlieden perspectief biedt.” M.a.w. we moeten maar iets van deze wantoestanden accepteren, vanwege de uit economisch oogpunt gewenste veranderingen.¹⁾ Met deze gedachtengang kan ik echter niet meegaan. Ik meen zelfs dat ook deze houding één van de oorzaken is van de signaleerde sluipmoord: als we op het ogenblik om ons heen kijken, valt op hoe enerzijds ontzaglijk veel nieuwbouw verrijst in de oude binnensteden en er anderzijds een hausse in restaureren valt te ontdekken.

We kunnen een groeiende tegenstelling bemerken tussen de „moderni”, die met minachting voor het verleden slechts denken aan modernisering en schaalvergroting, en de „antiqui”, aan wie alleen maar restauratie voor ogen staat. Beide uitersten roepen weerstanden op. Normaal dat er dus pragmatici opstaan, die met compromissen voor de dag komen: breken is toegestaan, wanneer de tegenprestatie de moeite waard is.

Maar juist deze instelling stelt de slopers in staat hun activiteiten voort te zetten en meer en gemakkelijker dan hun was toegedacht. Immers, de absolute afkeer van het vervagen van oud stedschoon (dat soms helaas vergaan is) door functionele nieuwbouw is verdwenen. En wanneer er één sloper over de dam is, volgen er meer!

R. C. J. van Maanen

¹⁾ *Dát staat er niet. Niet iedere sanering of verandering mogen wij m.i. een wantoestand noemen. Wantoestanden accepteer ik ook niet. (K.)*

Janskerkhof 1

Op pagina 30 van het aprilnummer 1971 constateer ik een zekere angst voor het offeren van het perceel Janskerkhof 1 aan het verkeer. De afbraak van dit pand is volgens mij beslist niet nodig. Graag wil ik een suggestie, door mij jaren geleden gedaan in een bepaalde commissie, hier herhalen: namelijk uw voorstel, uitgebreid met het plan de voetgangers (en eventueel wielrijders) door de hoekkamer te laten gaan. In deze onder-